

JAROSLAV ŽÁK ŠKOLA ZÁKLAD ŽIVOTA

Inscenační úprava | **Zdeněk Bartoš** a **Petra Richter Kohutová**
Režie | **Zdeněk Bartoš**
Dramaturgie | **Petra Richter Kohutová**
Scénická hudba a nastudování | **Matěj Kroupa**
Aranžmá písní | **Matěj Kroupa, Alexey Aslamas, Jindřich Volf** a **Jakub Židek**
Scéna | **Jan Brejcha**
Kostýmy | **Andrea Králová**
Choreografie | **Ivana Dukl**
Korepetice | **Irena Židková**

OSOBY A OBSAZENÍ

Pan ředitel | **Karel Beseda**
Čeněk Kolisko, třídní septimy, čeština | **Radek Bár** / **Petr Batěk**
Antonín Lejsal, němčina, latina | **Viktor Braunreiter**
Narcis Gábrlik, přírodověda | **Pavel Marek**
Armand Cafourek, angličtina, francouzština, tělocvik | **David Beneš** / **Michal Švarc**
Boženka Lachoutová, aspirantka profesury | **Magdaléna Hniličková** / **Tereza Švecová**
Eufrosina Suchánková, historie | **Vladimíra Vítová**
Soňa Švihlíková, chemie, fyzika / Starostlivá matička / Paní ředitelová | **Radmila Urbanová**
Celestýn Mleziva, definitivní školník | **Jindřich Skopec**
Zemský školní inspektor / Továrník Křhounek | **František Špaček**
Tonda Holous, fotbalový idiot | **Jan Hanny Firla**
Daniel Boukal, básník a estét | **Ondřej Král**
Ludvík Křhounek, šplhoun | **Pavel Richta**
Jindra Benetka, správný kluk | **Petr Németh**
Áda Čuřil, repetent, švencíř, svěťák | **Ondřej Král**
Anda Pařízková, energická žába | **Pavla Janišová**
Marta Jánská, „Lotosový květ“ | **Karolína Jägerová**

KAPELA

Alt saxofon, klarinet | **Milan Krajc** / **Miloslav Šenitka** / **Luboš Víšek** / **Adéla Šindelková**
Tenor saxofon | **Jiří Drahokoupil** / **Horst Pilz**
Trubka | **Stanislav Bárta** / **Jaroslav Dlouhý** / **Zdeněk Havlíček**
Trombón | **Zdeněk Krám** / **Tomáš Kožený**
Housle | **Radek Svoboda** / **Jan Zapf**
Piano | **Jindřich Volf jr.** / **František Nedvěď**
Kytara | **Pavel Horych** / **Alexandr Kotlar**
Kontrabas | **Ondřej Horych** / **Sergij Kolesnyk**
Bicí | **Jiří Černý** / **Wilfried Hirst** / **Václav Vejvoda**

Hudební dílo Oliver Twist autorů Karla Mareše a Rostislava Černého je užito s laskavým svolením společnosti ProVox Music Publishing, s. r. o.

„The Shoop Shoop Song (It's In His Kiss)“ (Rudy Clark)
© By The Bay Music; Trio Music Company
Skladba užita se souhlasem A-TEMPO VERLAG spol. s r. o.
a WARNER/CHAPPELL MUSIC s. r. o. CZ.

Další hudba v představení užita na základě licence OSA.

JAROSLAV ŽÁK, AUTOR

Humorista, satirik, prozaik a scenárista Jaroslav Žák se narodil v roce 1906 v Praze v rodině poštovního úředníka; dětství strávil na Žižkově. Absolvoval klasické gymnázium, vystudoval na Univerzitě Karlově latinu a francouzštinu (1925-1929) a stal se středoškolským profesorem; leccos napovídá, že byl při výuce jakýmsi Ca-fourkem z naší inscenace, tedy kantorem osvěc-ným a znalcem studentské duše, který však nenacházel pocho-pení u svých kolegů. Učil krátce v Praze a ve Dvoře Králové, pak odešel na Slovensko do Liptovského Mikuláše a mezi lety 1936 a 1946 působil na gymnáziu v Jaroměři. V roce 1946 se vrátil do Prahy jako spisovatel na volné noze a jako lektor a scenárista Československého státního filmu (je podepsán např. pod *Čapkovými povídkami* z roku 1946, scénář napsal, stejně jako *Školu základ života* v roce 1938, pro režiséra Martina Friče), po roce 1948 byl za politickou satiru vyloučen ze Syndikátu spisovatelů a postižen zá-kazem publikování, jako tzv. „pokryvaný autor“ (jeho práce podepi-sovali jiní) se živil jako korektor a překladatel, na konci padesátých let získal zaměstnání na částečný úvazek v Ústavu pro zdravotnic-kou dokumentaci. Zemřel v roce 1960 v Praze.

Psaní se věnoval již ve třinácti letech, na gymnáziu vedl školní časopis a přispíval do novin a časopisů, zejména Humoristických listů; výbor z jeho nejranější tvorby vyšel po mnoha letech pod názvem *Žákovská knížka Žáka Jaroslava* (1991). Z jeho bohaté tvorby patří k nejslavnějším a dodnes čteným samozřejmě přírodopisná studie *Študáci a kantorů* (1937) a *Cesta do hlubin študákovy duše* (1938) – obojí zfilmováno režisérem Martinem Fričem podle Žákových scé-nářů (na prvním spolupracoval Václav Wasserman, na druhém Jan Kaplan). Dodnes živá je trilogie napsaná s Vlastimilem Radou, *Bu-dulínek a Matlafousek čili Vzpoupa na parníku Primátor Dittrich, Dobrodružství šesti trampů aneb Nové pověsti české* a gangster-ská detektivka *Z tajností žižkovského podsvětí* (vydáno 1930-1933, pod názvem *Bohatýrská trilogie* pak všechny tři části vyšly v roce 1959). Po válce zveřejňoval ve Svobodném slovu na pokračování tropickou románci o vítězství hmoty nad duchem *Ve stínu kaktusu* (po převratu 1948 zakázána, její politická a satirická pepnost byla jedním z důvodů, proč Jaroslav Žák nesměl nadále publiko-vat), také románci v Dur o lidech a zvířatech *Konec starých časů* a *Na úsvitě nové doby* (obojí napsáno 1948-1949, vydáno až v roce 1991); po válce mu knižně vyšly jen dvě sportovní parodie, *Kouzelné rukavice* a *Dobrý borec Antonín* (1958-1959). Pro divadlo napsal kromě *Školy* třeba komorní truchlohu s veselým koncem *Čistka* (v Divadle satiry ji v roce 1947 režíroval Alfréd Radok), soubor skečů pro Pražskou estrádu *Kdyby Laurin mohl mluvit* (zakázáno cenzu-rou 1954) a na přelomu čtyřicátých a padesátých let několik scének pro Spejbla a Hurvínka.

Premiéra v Karlovarském městském divadle
v sobotu 9. března 2019 v 19.30 hod.

Premiéra v Západočeském divadle v Chebu
v sobotu 16. března 2019 v 19.00 hod.

ŠTUDÁCKÉ VÝŠPLECHTY

- Jan Lucemburský, když slyšel, že je někde válka, tak tam šel a vypíchn si tam oko.
- Hus byl nejolšivě veselý, ale pak ho to přešlo a stal se kazatelem.
- Pes je věrně zvíře, ale někdy udělá něco, co se na něho nesluší.

JAKTO BYLO SE ŠTUDÁKY A KANTORY NA DIVADLE

V roce 1937 oslovil Jaroslava Žáka Emil František Burian, levicový režisér a principál slavného Děčka, aby pro něj napsal hru podle *Študáků a kantorů*; potřeboval v té době, po těžších inscenacích *Máchova Máje*, Wedekindova *Procitnutí jara* a dalších, „kus, který by táhl“ a vrátil diváky do hlediště jeho divadla. Žák výzvu přijal – a tak vznikla komedie *Škola základ života* s podtitulem Hra ze živo-ta študáků a kantorů ve 22 obrazech. Premiéra se konala 31. 8. 1937 a těsně před ní E. F. Burian v rozhovoru řekl: „Škola základ života je první dramatická práce Žákovy. (...) Napsal ji samostatně a moje úprava na ní téměř nic neměnila, omezovala se jen na zásahy režijní. Byl jsem jako divadelník až překvapen životí a výstižnou sklad-bou hry, jejím dialogem, na začátečníka mají výborné kvality. Skoro bych chtěl předpovědět, že naše hra nebude poslední prací Žáko-vou, a že Žák má naději vyrůst v úspěšného dramatika.“ Bohužel *Školou* spolupráce Žáka a Buriana skončila; způsobily to mimo jiné

tahanice o honorář: Burian Žáka přesvěd-čil, aby se spokojil s paušálním honorářem 2.000,- Kč za padesát repríz s tím, že další uvádění není pravděpodobné a že víc hra stejně nevydělá; jenže komedie vydělala Burianovi při padesáté repríze více než sto tisíc, nakonec byla uvedena více než sto padesátkrát a autorův obvyklý hono-rář byl 8 % z tržeb. Jaroslav Žák se ozval, přes rok čekal na splacení dluhu, a teprve když pohrozil advokátem, přišla mu část peněz – bez omluvy a v dubnu 1939.

Po inscenaci u Buriana byla komedie před válkou hrána v Plzni, v Ostravě a v Brně – v posledně jmenovaném městě měla tak-ový ohlas, že cenzura zakázala vstup na představení středoškolské mládeži.

A do třetice všeho pikantního: Jaroslav Žák na konci třicátých let uspořádal před-náškové turné pod názvem *Študáci na jevišti, v literatuře a ve skutečnosti*, za které byl kritizován Ústředním spolkem československých profesorů pro snižová-ní vážnosti profesorského stavu – a má-lem zažalován.

- Myron stvořil sochu Diskobola pět minut před vrhnutím.
- Naši legionáři statečně bojovali za vlast a večer unaveni po boji bavili se v zákopech s různými zvířátky, jako s datlí a podobně.
- Chci se stát zvěrolékařem. Odmalička jsem byl vychován mezi dobytčím.

POVÁLEČNÁ UVEDENÍ ŠKOLY ZÁKLAD ŽIVOTA

Nedlouho po válce byla *Škola základ života* uvedena v Tylově di-ivadle v Plzni a v brněnském Svobodném divadle – a poté nadlouho uložena k ledu: pouze v roce 1965 se mihla ostravským Divadlem Petra Bezruče originální dramatižace režiséra Zdeňka Pošivala pod názvem *Bítva v gymnplu aneb Študáci a kantorů*. Příčina náhlé ne-obliby byla zčásti pojmenována v kritice plzeňského představení v Pravdě 2. 12. 1947 – její autor, podepsaný iniciálami V. Š., vytýkal předloze zastaralost: podle něj „Žák nezavírá oči před závažnými vadami studentů a jejich vychovatelů, ale u něho se na ně neumi-rá“, studenti postrádají „vše měnící tragickou válečnou zkušenost“ a navíc je „popírána osudovost erotiky“... Takřka masové uvádění původní Žákovy verze, byť v razantních úpravách, znovu zahájila režisérka Hana Burešová v roce 1991 (ona sama uvedla Žákovu hru čtyřikrát, ve Středočeském divadle Kladno a Mladá Boleslav, v Di-ivadle v Dlouhé, v Městském divadle Brno a naposledy v jihlavském Horáckém divadle), další úpravy se hrály a hrají v Plzni, Příbrami, Zlíně, Českých Budějovicích a Ostravě. Způsobuje to jak univer-zálnost tématu (opravdovost a touha po životě studentstva versus zkostnatělost a pokrytectví některých profesorů), všeobecná zna-lost a obliba školního prostředí a půvab retra, tak lehkost a vtip, které Žákově komedii v žádném případě nelze upřít.

KANTORSKÁ MOUDRA

- Volánek při mé hodině vytrhuje mluvením a polohlasně šumí, doufaje, že zmizí v množství.
- Při hodině telocviku Kropáč skákal bez dovolenia na kozu, a keď bol napomínaný, robit sa sprostým na spôsob Švejka.
- Holoček starší krákoval při zpěvu falešným hlasem, předstíraje, že mutuje. Před školou však zpíval zvučným basem vulgární píseň, čímž jednak dokázal, že zpíval falešně z uličnictví, jednak žádám o přísné potrestání, neboť píseň byla neslušná.
- Borůvka užívá v české úloze úmyslně namísto spojky „protože“ archaického „avtož“, aby tím uvedl v posměch stejnojmenného učitele přírodopisu.
- Mikýska pálí lupou gumu a způsobuje odporný zápach v hodině deskriptiv.

Inspiciet | **Ondřej Puchel**
Světla | **Roman Deršák** (ZDCH) / **David Hlavatý** (KMD)
Zvuk | **Radek Šnajdr**
Garderoba | **Eliška Jagobová** (ZDCH) / **Johana Selecká** (KMD)
Vlášky, masky | **Jana Chroustová** (ZDCH) / **Anna Ratajská** (KMD)
Jevištní technika KMD | **Robert Chmela** a **Miroslav Stupka**
Jevištní technika ZDCH | jevištní mistr **Filip Mleziva**, **Jakub Cupák**, **Patrik Knill**, **Karel Nový**, **Ivan Doležal**
Rekvizity | **Jiří Navrátil**

Zakladatelem Karlovarského městského divadla, o.p.s.,
je Statutární město Karlovy Vary.
Zřizovatelem Západočeského divadla je město Cheb.
Inscenace vznikají za finanční podpory Ministerstva kultury ČR
a Karlovarského kraje.

Ředitelka KMD | **Dana Neumannová**
Ředitel ZDCH | **Jan Svoboda**
Umělecký šéf ZDCH a Činohry KMD | **Zdeněk Bartoš**

Nositelé autorských práv k dílu zastupuje DILIA, divadelní, literární
a audiovizuální agentura z.s., Krátkého 1, Praha 9.

Program vydalo společným nákladem Karlovarské městské divadlo
a Západočeské divadlo v Chebu.

Program připravila | **Petra Richter Kohutová**
Grafická úprava | **Jan Král**
Foto | **Michal Mráka**

Informace a prodej vstupenek v ZDCH v obchodním oddělení divadla,
tel.: **354 432 522**, nebo na obchodni@divadlocheb.cz
Rezervace on-line na www.divadlocheb.cz

Informace a prodej vstupenek v KMD v obchodním oddělení divadla,
tel.: **351 170 011** nebo na vstupenky@karlovarskedivadlo.cz
Rezervace on-line na www.karlovarske-divadlo.cz

Cena programu 20 Kč

Karlovy VARY®

